

Rigsarkivet

Den Zuberske Bygning
Kunstkammeret
Gehejmearkivet

Analyse og værdisætning
2021

Transformation

ANALYSE OG VÆRDISÆTNING AF BYGNINGER OG BYRUM

Betegnelse

Værdisætning af Gehejmearkivet, Kunstkammeret og Den Zuberske Bygning

Besigtigelsesdato:

01.02.21

Besigtiges af:

Emma Emilie

Ibsen-Bjerget

Matr. nr:

83 og 78, Strand kvarter

Ejer:

SLKS

Adresse:

Rigsdagsgården 5-9 og 15

1218 København K

Kommune:

Københavns

Kommune

Bevaringsstatus:

Fredet

Opførelsesår:

1655-73

1715-22

1781-85

Arkitekt:

Albert Mathisen, J. C. Ernst

g C. J. Zuber

Anvendelse:

Rigsarkiv

INDLEDNING:

Oprindeligt bestod det, der i dag kaldes København, af flere små øer og holme ved kysten mellem Sjælland og Amager med lidt over en kilometer imellem. Omkring år 800 kan man finde de første optegnelser over bosættelser. Det var kystlinjens karakter, vanddybderne og strømforholdene, der fik folk til at bosætte sig netop her. Denne velbeskyttede, velegnede naturhavn var, hvad der startede livet i Clementsstaden og gjorde, at Absalon placerede sin borg her i 1167. Siden blev Absalons borg erstattet af Københavns Slot, på hvis ruiner Christiansborg Slot - både det første, andet og tredje - blev bygget på.

Gehejmearkivet, Kunstammeret og Den Zuberske Bygning ligger i magtens centrum på Slotsholmen med nordfacade mod Rigsdagsgården og sydfacade mod Det Kgl. Biblioteks Have. I dag huser bygningerne Rigsarkivet, men de skal flytte i løbet af 2021. Ved Det Kgl. Biblioteks flytning fra selv samme bygninger i starten af 1900-tallet, blev Kunstammeret ryddet og transformeret brutalt, hvor blot ydermurene stod tilbage. Den forestående transformation bør ske på baggrund af en grundig analyse og værdisætning for at sikre, at de rette spor bevares og de vigtige historier fortælles - også i fremtiden.

OVERORDNET BESKRIVELSE:

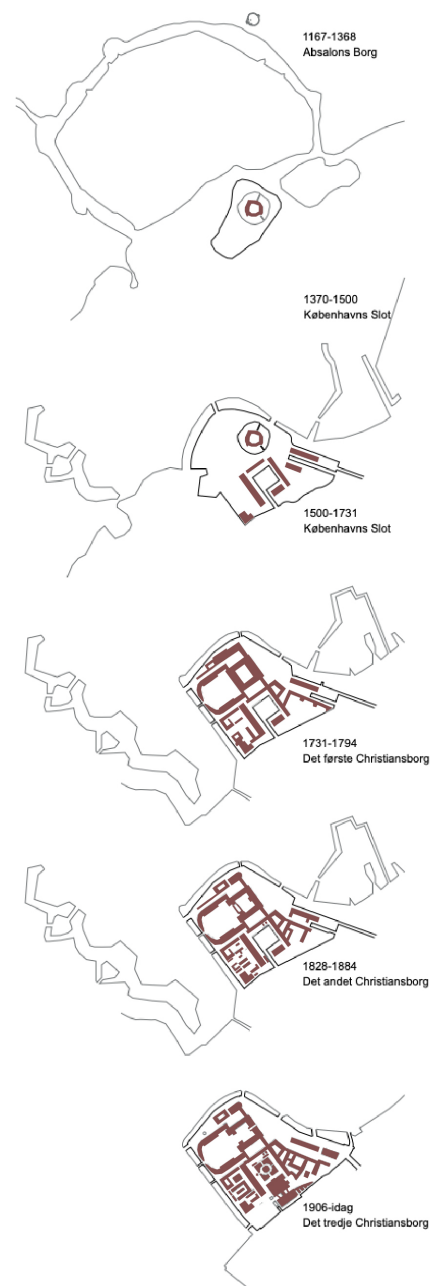
Rigsarkivet består af tre sammenføjede bygninger: Gehejmearkivet, Kunstammeret og Den Zuberske Bygning. Disse er forbundet til Christiansborg Slot ved to løngange - tegnet af hhv. C.F. Hansen og J. C. Ernst - i hver sin ende. Disse gennemgange er dog lukket i dag, og relativt store niveauforskelle har skabt udfordringer i forbindelse med at åbne dem igen. Den nordlige facade vender ind mod Rigsdagsgården og den sydlige facade mod Det Kgl. Biblioteks Have (tidl. Tøjhushavnen). Der er passage mellem de to uderum gennem bueporte i Kunstammerbygningens parterre. I hhv. Gehejmearkivet, Proviaanhuset, Den Zuberske Bygning og Tøjhuset er der lavet indre passager ved murgennembyrninger. Alle disse blev fredet i 1945.

HISTORISK & KULTURHISTORISK ANALYSE:

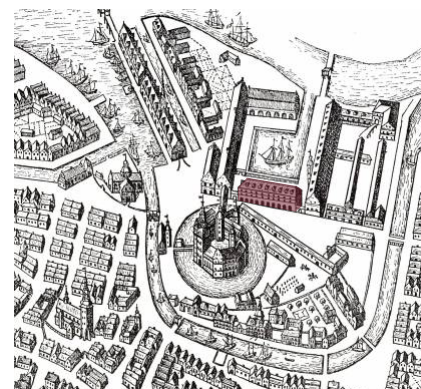
- SLOTSHOLMEN

Ser man på hele Slotsholmen skete der i 1600-tallet en større udvikling under Christian d. 4. I 1604 opførte han et nyt Tøjhus samt Proviaanhus ved stranden syd for slottet rundt om et havnebassin. Tanken var, at rigets krigsskibe kunne lægge til kaj hér og udrustes med alt lige fra reb, krudt og øl - sidstnævnte fra det planlagte Christian d. 4's brygshus. I 1623 blev Børsen opført som handelsbygning og varebørs og umiddelbart samtidig stod Galejhuset færdigt, rejst ortogonalt på Proviaanhuset. Dele af den er stadig intakt under det nuværende Kgl. Bibliotek. Få år senere blev Kunstammeret opført til kongeligt bibliotek, men grundet pladsmangel lod man i 1715 Gehejmearkivet opføre mellem de to bygninger - og senere Den Zuberske Bygning som forlængelse af Kunstammeret i den anden ende. I samme periode blev der opført en barokbygning ud mod Frederiksholmskanal til staldmesteren, samt en ny bygning til kancelliet, der blev forbundet med slottet via en løngang, så kongen nemt kunne være i kontakt med sin regering.

I midten af 1800-tallet blev Christiansborgs vogngård transformeret af M. G. Bindesbøll til museum for billedhugger Bertel Thorvaldsen.

Udviklingen af Slotsholmen gennem tiden

Slotsholmen anno 1674. Bag Københavns Slot kan man se Tøjhushavnen - i dag Det Kongelige Biblioteks Have - omkranset af Kunstammeret markeret med rød (Rigsarkivet), Proviaanhuset, Tøjhuset og Galejbygningen

Det 2. Christiansborg efter branden havde hæret slottet, 1900

Christiansborg og forbindelsesgangen til Ridebanen, 2021

Kig gennem Ministergangen/Zahlekammerfløjen til Holmens Kirke

Tøjhushavnen blev kastet til og i forbindelse med opførelsen af det nuværende Kgl. Bibliotek i 1906, blev der anlagt en bibliotekshave på det opfyldte havneareal. Den seneste udvidelse af Slotsholmen kom således til i 1999 med indvielsen af Den Sorte Diamant, en addition til Det. Kgl. Bibliotek.

Slotsholmen huser i dag: Folketinget, Statsministeriet, Højesteret, Kongehuset, Transportministeriet, Miljø- og Fødevarerministeriet, By og Boligministeriet, Kirkeministeriet, Undervisningsministeriet, Finansministeriet, Det Kongelige Bibliotek, Krigsmuseet, Teatermuseet, Thorvaldsens Museum, Dansk Jødisk Museum og for en stund endnu også Rigsarkivet.

- CHRISTIANSBORG

Absalons borg blev bygget i 1167 på et fundament af kampesten, muret op i munkesten og beklædt med kridtsten. I år 1250 blev der tilføjet to tårne, og det er netop dette motiv, der i dag udgør Københavns byvåben. Borgen blev erobret og revet ned, men umiddelbart herefter blev Københavns Slot opført (1370), af hvilket man i dag kan se ruinerne af under det nuværende Christiansborg.

Efter Grevens Fejde og Københavns belejring i 1536 ombyggede Christian d. 3. slottet således, at dets hovedformål ikke længere var fæstningsværk, men blot bolig. Slottet blev løbende ombygget med flere additioner og transformationer af det eksisterende, men i 1731 blev det besluttet at rydde Slotsholmen helt og bygget et nyt slot op i barok stil. Christian d. 6. opkaldte slottet efter sig selv. Det blev opført med en tilhørende slotskirke, et ridebanelæg samt en ny bro ved hovedindgangen; Marmorbroen. I 1766 tegnede N. H. Jardin Hofteatret i den østlige ridebanefløj, der stadig findes i dag.

I 1794 brændte det 1. Christiansborg, hvor blot Riddebaneanlægget, staldbygningerne omkring og Hofteatret stod tilbage. Kort tid efter begyndte den kongelige hoffbygmester C. F. Hansen at tegne det 2. Christiansborg. Byggeriet stod på fra 1803-1828, hvor et stort nyklassicistisk anlæg rejste sig. I dag er det kun Slotskirken, der er tilbage af C. F. Hansens værk efter endnu en brand hærgede Slotsholmen i 1884. I 1906 begyndte opførelsen af det 3. Christiansborg, tegnet af Thorvald Jørgensen, og i 1927 blev det officielt overdraget til Staten.

- RIGSARKIVET

Kunstkammeret blev opført i 1665-1673 kort efter enevælden blev indført i Danmark. Bygningen som Frederik d. 3. lod opføre skulle huse tøjhus, det kgl. bibliotek og kunstkammer. Tidligere havde kongen opbevaret sine værdigenstande på Københavns Slot, men nu skulle det udstilles, så hoffet og andre betydningsfulde personer kunne benoves over kongens skatte. På dette tidspunkt begyndte man rundt omkring i Europa at se magten manifestere sig i samlinger af artefakter, og Kunstkammeret indgik ved dets opførelse i en ceremoniel konsolidering af kongens magt og væld, der skulle vises nationalt og internationalt. Rigsarkivet blev et mødested for tre forskellige ritualer:

- ”1) *Et internt rettet opbevarings- og studereritual relateret til kongens og hoffets private brug*
- 2) *Et internt rettet paraderitual relateret til fremvisningen af de kongelige samlinger for hoffets gæster.*
- 3) *Et eksternt rettet fremviseritual relateret til formidling af samlingerne for besøgende udefra.”* (Helene Illeris: Kunstkammeret som dannelsesritual, s. 6)

Fra kongens kunstkammer på 2. sal etablerede man en direkte indgang til hoffet via en løngang fra slottet og en anden indgang til besøgende udefra i gadeplan. Allerede dengang tænkte man i at lave rumlige iscenesættelser og styre bevægelsesmønstrene. Man skabte diversitet i de rumlige oplevelser i kunstkammeret; et smalt søjlebåret galleri, fem dybe sale og to mindre kamre i enderne af det hele.

Paraderitualet havde de kropslige påvirkninger i fokus - det var ikke nok blot at se genstandene, man skulle overvældes. De forskellige rum havde derfor forskellige formål: Det første rum, Medaillekammeret, rummede et ritual omkring stille fordybelse, hvor kroppen skulle holdes i ro og blikket fokuseres. Her var der et stort skuffedarium med diverse små artefakter, der kunne studeres. Fra det lille rum blev man ledt ud i galleriet. Dette 70 meter lange rum var udsmykket med stukarbejde, store vinduer og malerier. Herfra kunne man gå gennem de fem sale eller hele vejen gennem galleriet til perspektivkammeret for enden. De fem sale var tematisk opdelt som følger:

- 1) Helden Kammer (Også kaldet Heltekammeret - med portrætter og voksfigurer af royale og andre betydningsfulde personer)
- 2) Antiquitet-Kammer
- 3) Indiansk Kammer
- 4) Artificial Kammer
- 5) Natural Kammer

Genstandene har overordnet set været organiseret i større sammenhænge, så de i forhold til paraderitualet kunne fungere som "samtalestykker" eller som "anledning til åndfuld konversation mellem kongen og hans gæster". (Camilla Mordhorst: Genstandsfortællinger - Fra Museum Wormianum til de moderne museer, s. 174 og 167)

Perspektivkammeret, hvor kongerutens paraderitual gennem Kunstkammeret havde sin afslutning, var pragtkammeret. Det var her at al perspektivkunst blev udstillet - en teknik der var ny, overraskende og skelsættende. På loftsetagen var der en udstilling af modeller, som man dernæst kunne fortsætte til.

Ved opførelsen af Kunstkammeret var der begrænset adgang. Kongen udvalgte specifikt, hvem der måtte lukkes ind. I 1700-tallet blev der åbnet mere op og borgerskabet fra ind- og udland kunne nu se kongens samlinger - i 1793 blev der åbnet for hele offentligheden. Men som besøgende udefra, blev man ledt af en anden rute. Her var formålet at underholde og imponere fremfor at belære - var man ikke royal eller lignende havde man ikke uddannelsen til at kunne forstå eller diskutere på samme niveau. Der foregik derfor hhv. en aristokratisk og en borgerlig dannelse i kongens Kunstkammer. Som besøgende startede ritualet i et lille forrum nær indgangen, hvor man eksempelvis kunne se: "Een liiden udstoppet Elephant, Een storudstoppet Oxe og Een ditto Wal-Ross" (Bente Gundestrup: Det Kongelige danske Kunstkammer 1737, s. 452)

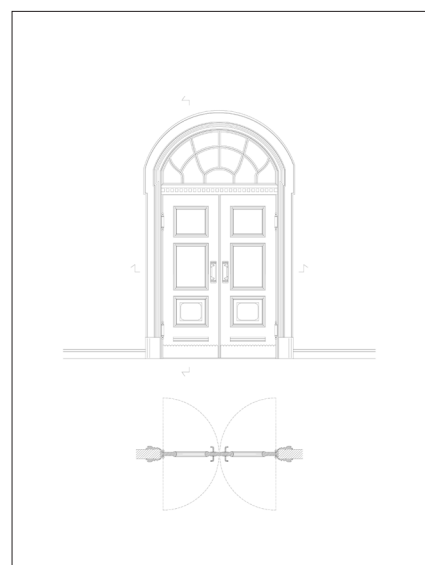
Man blev vist rundt af kunstkammerforvalteren og på denne måde begyndte Kunstkammeret at spille en rolle for folkets oplysning. Man tilpassede indholdet/ruten til beskueren, og professor i kunstdidaktik Helene Illeris mener, at: "Kunstkammerets dannelsesritualer kan give inspiration til eksperimenterende formidlingsformer i nutidens museer." (Helene Illeris: Kunstkammeret som dannelsesritual, s. 11)

Kunstkammeret overtog og udstillede bl.a. Worms samling af rariteter, 1654

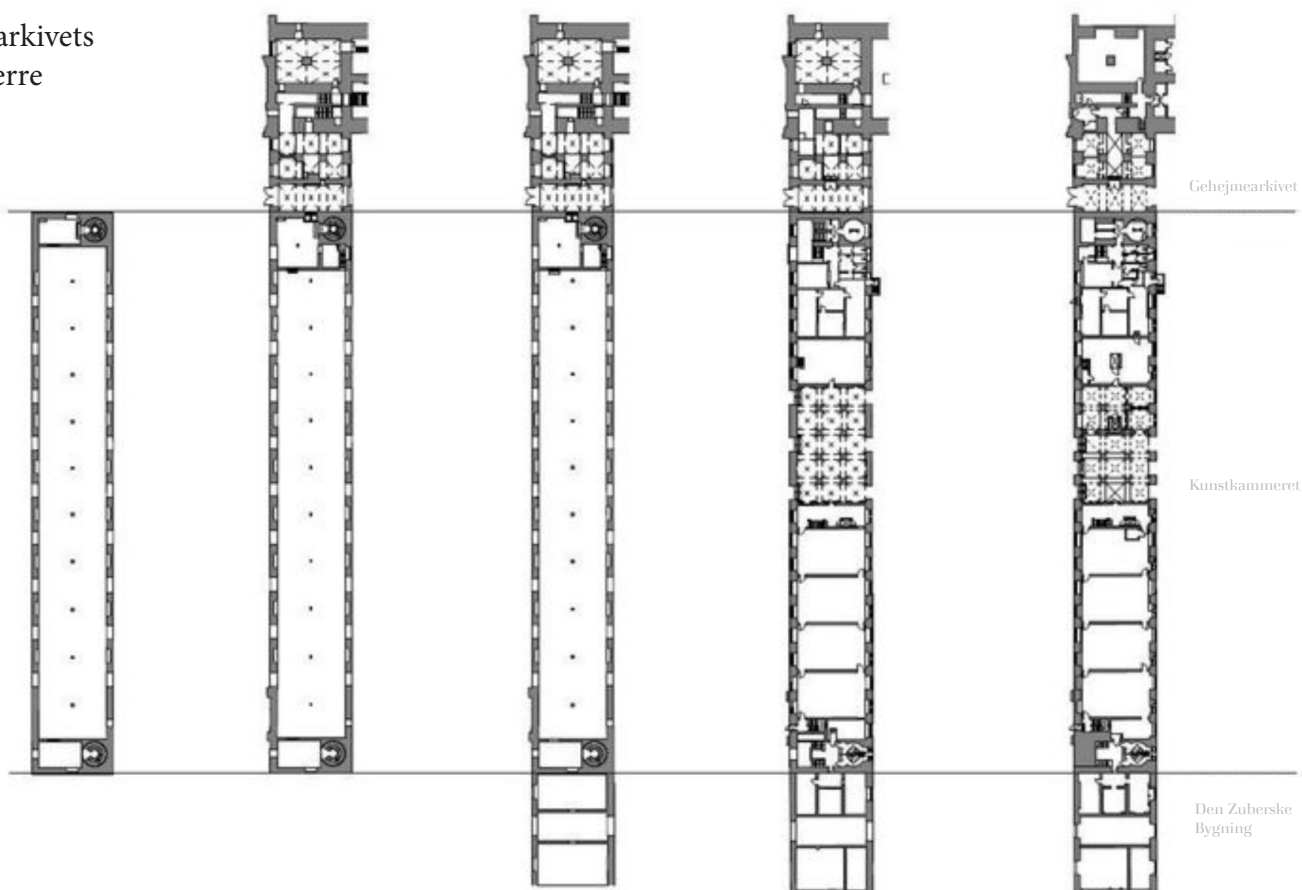

Læsesal, 1912

Opmåling af dør i læsesal

Rigsarkivets
Parterre

1673

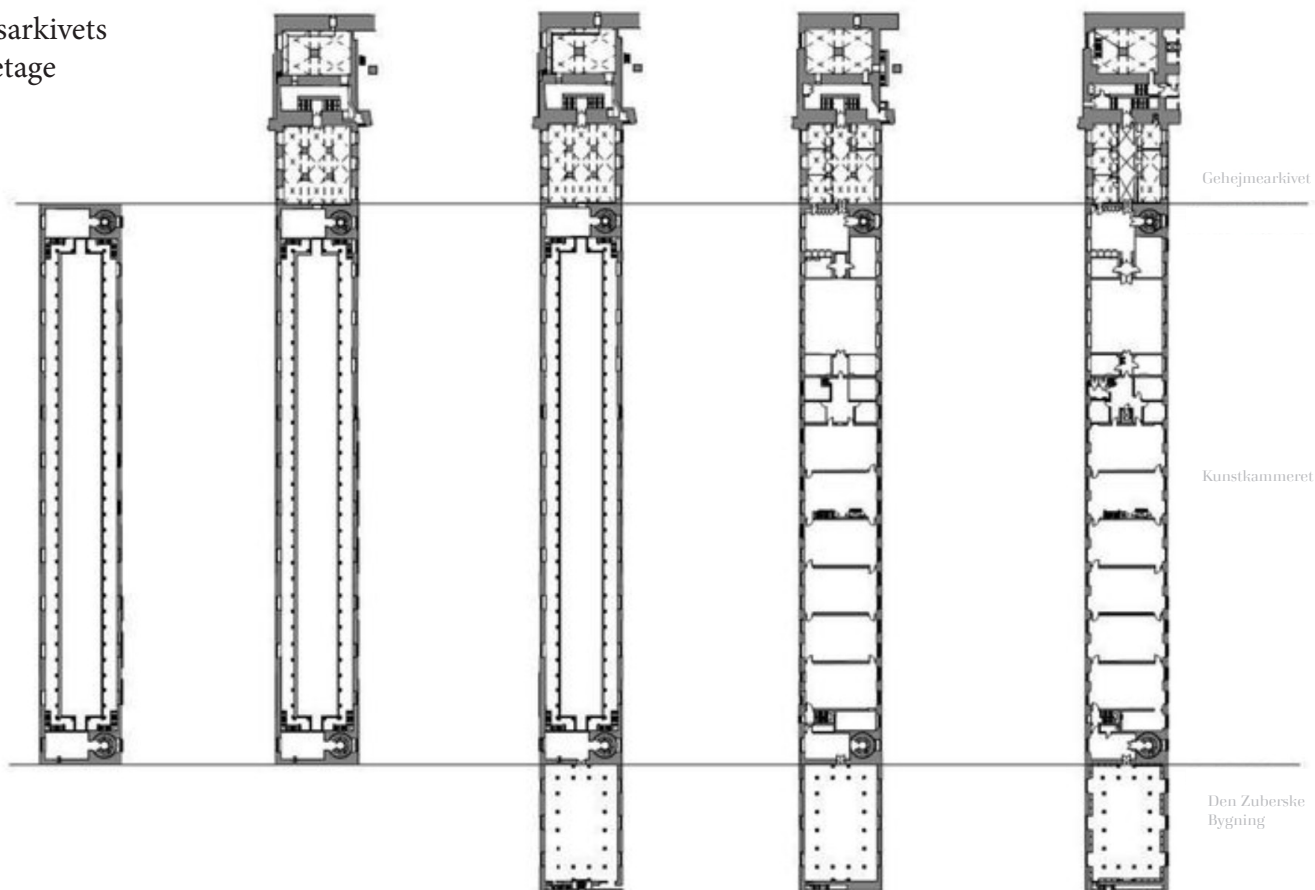
1721

1785

1912

2021

Rigsarkivets
beletage

1673

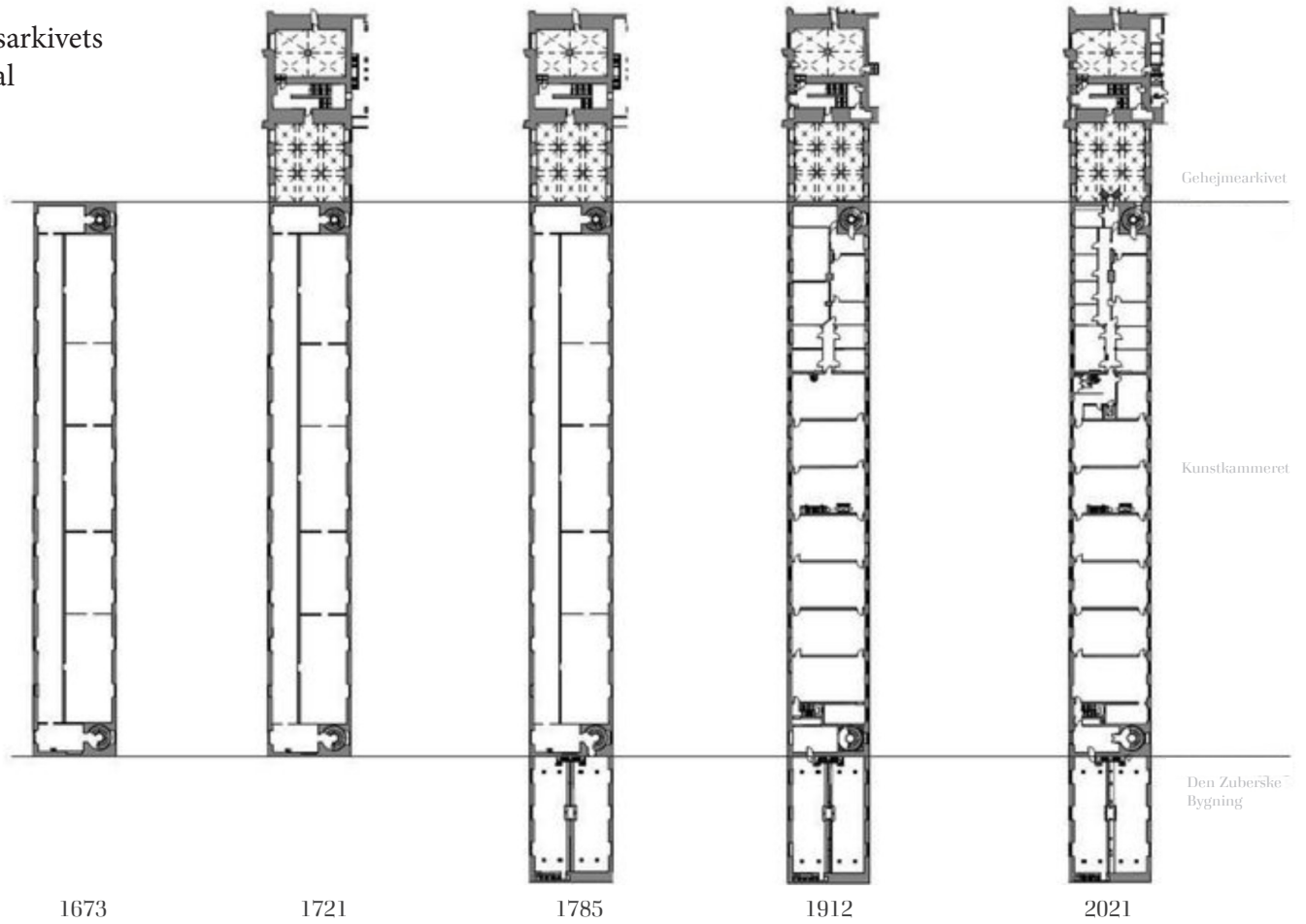
1721

1785

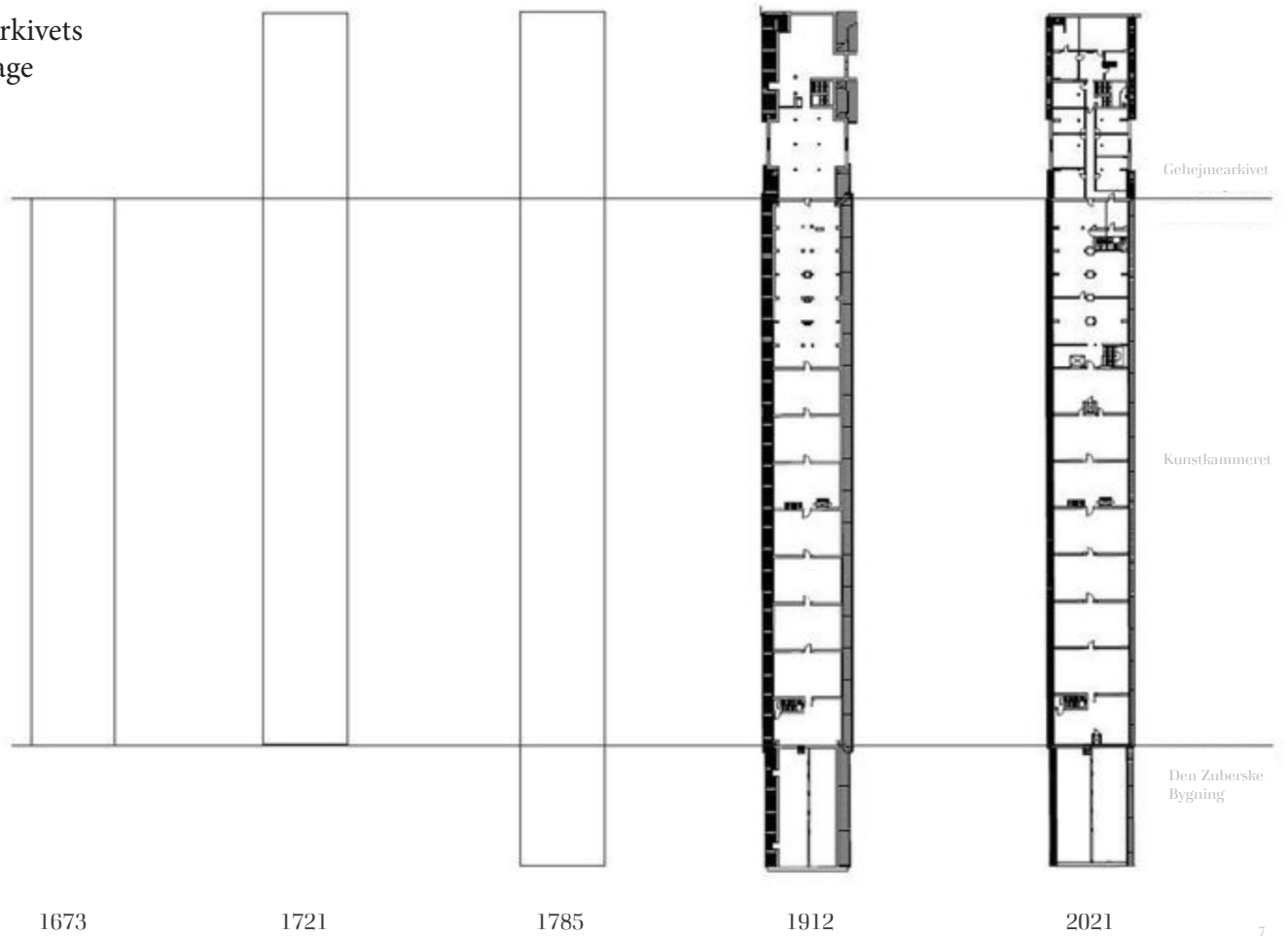
1912

2021

Rigsarkivets
2. sal

Rigsarkivets
tagetage

Det Kgl. Bibliotek før ombygningen til rigsarkiv, ca. 1905, Christian Rasmus Neuhaus

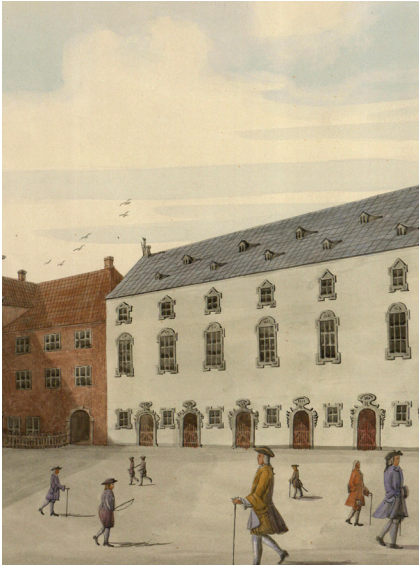

Rigsarkivet efter en total ombygning ved arkitekt Ludvig Andersen, ca. 1915, Københavns Museum

Den forhenværende Bibliotekssal
inden nedrivning, 1905

Kunstkammerbygningen og Gehejmearkivet set fra Rigsdagsgården, 1749

Flytningen af Det Kgl. Bibliotek skete via en interimistisk bro, 1906

Rigsarkivets facade mod Det Kgl. Biblioteks Have med fordoblet antal vinduer

I 1715-22 blev Gehejmearkivet opført på hjørnet mellem Provianthuset og Kunstkammeret, da der var brug for mere arkivplads. Behovet steg yderligere i slutningen af 1700-tallet, da man gjorde arkivet åbent for offentligheden, hvilket resulterede i opførelsen af Den Zuberske Bygning i 1781-85. I 1820'erne flyttede kongens kunstkammer ud, og i 1862 fik Det Kgl. Bibliotek derfor fuld rådighed over alle tre bygninger. I 1909 flyttede Det Kgl. Bibliotek fra bygningerne til den nyopførte biblioteksbygningen i den modsatte ende af haven, og Rigsarkivet flyttede ind. Med indflytningen af Rigsarkivet, måtte Kunstkammerbygningen transformeres, så den kunne rumme de nye behov for arkivplads.

Ved ombygningen og funktionsændringen i 1909, blev al interiør fjernet. Marmorgulvet fra bibliotekssalen blev flyttet til Christiansborg og søjlerne til Nationalmuseet. Man nedlagde den store bibliotekssal og lavede i stedet arkiv i dobbelthøje rum med indskudte ristegulve i fuld etagebredde. Rummet blev opdelt af nyere skillevægge med rundbuede døråbninger i blank mur. Vinduestakten blev fordoblet, idet nye jernvinduer blev isat mellem palævinduerne. To rækker af nye tagvinduer kom til, tre fag blev gennembrudt for at skabe adgang til Bibliotekshaven, og cementpudsen blev banket af for at lade facaderne stå i blankmur.

ARKITEKTONISK ANALYSE:

Christiansborg Slot er opført efter nybarokke idealer. Dets tunge og bastante fremtoning påvirker os til at opfatte bygningen som af vigtig karakter og betydning. Det 85 meter høje tårn fungerer som et pejlemærke i byen, hvor den monolitiske virkning understreges gennem de mange store bygninger, der er forbundet med løngange, og får strukturen til at føles som en labyrintisk evighed. Facaderne er beklædt med granit fra hele Danmark - også Grønland - på nær facaden mod Prins Jørgens Gård, der er beklædt med sandsten fra det 2. Christiansborg. Herudover symboliseres demokratiet gennem sandstensfigurer over vinduerne af byvåben og berømte danske politikere.

Kunstkammeret blev opført i 1655-73 af Albert Mathisen mellem Provianthuset og Tøjhuset, inspireret af den italienske barok. Bygningen er 138 x 21 Alen (ca. 13 x 87 m), 19 fag lang med 3 etager over en kælder og tag i kobber. Den er opført med røde og gule håndstrøgne tegl i blankmur og med granitsokkel. Vinduerne veksler mellem palævinduer i træ med frontspiecer og jernvinduer med murstik i samme proportioner. Bygningen har en lav parterre og høj beletage. Oprindeligt var indgangsportene i bygningens fritstående gavle.

Parterren blev taget i brug til arsenal som tilføjelse til Tøjhuset, mens beletagen blev indrettet til bogsal. Den var 80 meter lang, 11 meter bred og 6 meter høj. 66 grøn- og rødmarmorerede søjler bar et galleri langs facaderne på et gulv af sort og hvid marmor. Bogreolerne stod langs ydervæggene. På 2. salen indrettede man kunstkammer med et galleri langstrakt galleri mod nord og fem sale mod syd. (Se side 6-7 for plantegning fra 1673) Salene har højst sandsynligt været med trægulve og bjælkeloft, mens farvesætningen fortsat er uvist. På etagen nedenunder - i biblioteket - var væggene hvidmalede og døre og gerichter i grålige nuancer. Det kan være at kunstkammeret

så ligeledes ud, men ser man på kunstkammergemakkerne på Københavns Slot, som samlingen flyttede fra, var farvesætningen langt stærkere: Aurumgul, blå, zinnoberrød og grøn.

Gehejmearkivet blev opført af J. C. Ernst i 1715-22 på hjørnet mellem Proviahuset og Kunstkammeret, da der var brug for mere arkivplads. Bygningen er sammenbygget med Kunstkammeret, Kancellibygningen og Proviahuset og inspireret af den italienske barok. Gehejmearkivet er 3 etager høj i 3 fag, med granitsokkel og blankmur i røde, håndstrøgne teglsten og med tegltag. Vinduerne er småsprossede toramme- og korspostvinduer. Flere af lofterne er krydshvævede og en elegant granit og jernbetontrappe fra 1884 har erstattet den oprindelige store egetræstrappe. Bygningen er funderet på pæle. Med Rigsarkivets indflytning i 1909, blev Gehejmearkivet forhøjet med en etage med ristedæk til arkiv.

Den Zuberske Bygning er den sidsttilkomne fra 1781-85 af C. J. Zuber. Han var elev af N. J. Jardin og inspireret af nyklassicismens nye tanker. Bygningen blev funderet på store kampesten. Den er 3 etager høj med 3 fag og pudset facade. Taget er i tegl, og vinduerne småsprossede toramme- og korspostvinduer. Etagehøjderne blev udført således, at de korresponderede med Kunstkammerets. På beletagen blev der opført en 15 meter lang læsesal med galleri langs facaderne på træsjøjler. På 2. sal er der ligeledes en sal - denne er dog delt i to. Inspirationen og referencerne til Bibliotekssalen, der dengang var i Kunstkammeret, er ikke til at tage fejl af.

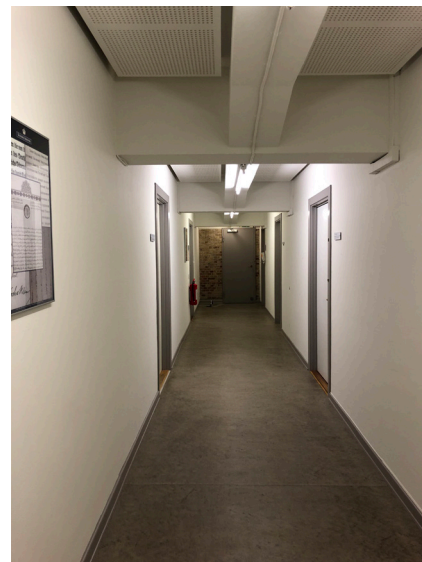
TEKNISK ANALYSE:

Kunstkammerbygningens smalle og lange form betød, at det var muligt at lave en konstruktion uden tværmure mellem første og anden etage, hvilket kom til udtryk i store åbne rum. Kunstkammerets gulv og loft måtte derfor anbringes i hængesøjler som blev fastgjort i tagkonstruktionen, og der blev lagt trægulv fremfor marmor - måske fordi sidstnævnte havde været for tungt for en sådan konstruktion. Ved den store ombygning i 1909 blev bygningen brandsikret, og facaderne forstærket med jern og beton indvendigt. Også Den Zuberske Bygning har gennemgået en brandsikring med beton under tag og etager.

Generelt er bygningerne i fin stand, men tiden har sat sine spor. Der er blevet isat koblede- og forsatsruder, som gør vinduerne en smule mere tætte, samt opsat radiatorer, men ser man på energiforholdene, kræver bygningen stadig en del opvarmning. Flere rum er total istandsat til kontorformål efter alle nutidens standarder med ventilation, regulerbart loftsllys, elektronisk udstyr m.v. Disse kontorer står i stærk kontrast til bygningens fremtoning og arkitektoniske kvalitet iøvrigt.

Mange etagedæk er de nyere indskudte ristedæk fra starten af 1900-tallet. De murede tværvægge mellem hvert arkivrum bærer disse dæk, der inden tømningen af Rigsarkivet, har båret mange hundrede kilo i bøger. I dag er der også isat branddøre mellem hvert arkivrum.

I dag er der ikke forbindelse mellem løngangene og Rigsarkivet. Disse er blevet blændet i sin tid. Der er store niveauspring, og skal der sikres niveaufri adgang, bliver dette et knudepunkt, såfremt man ønsker at bryde blændingerne.

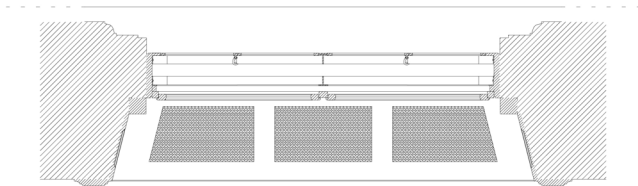
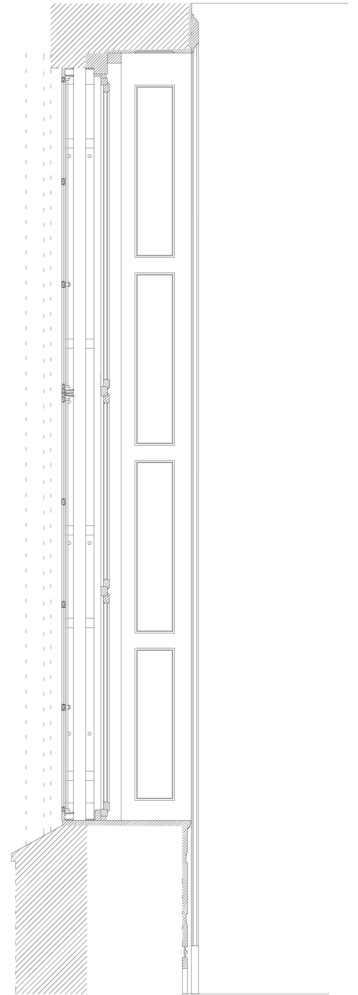
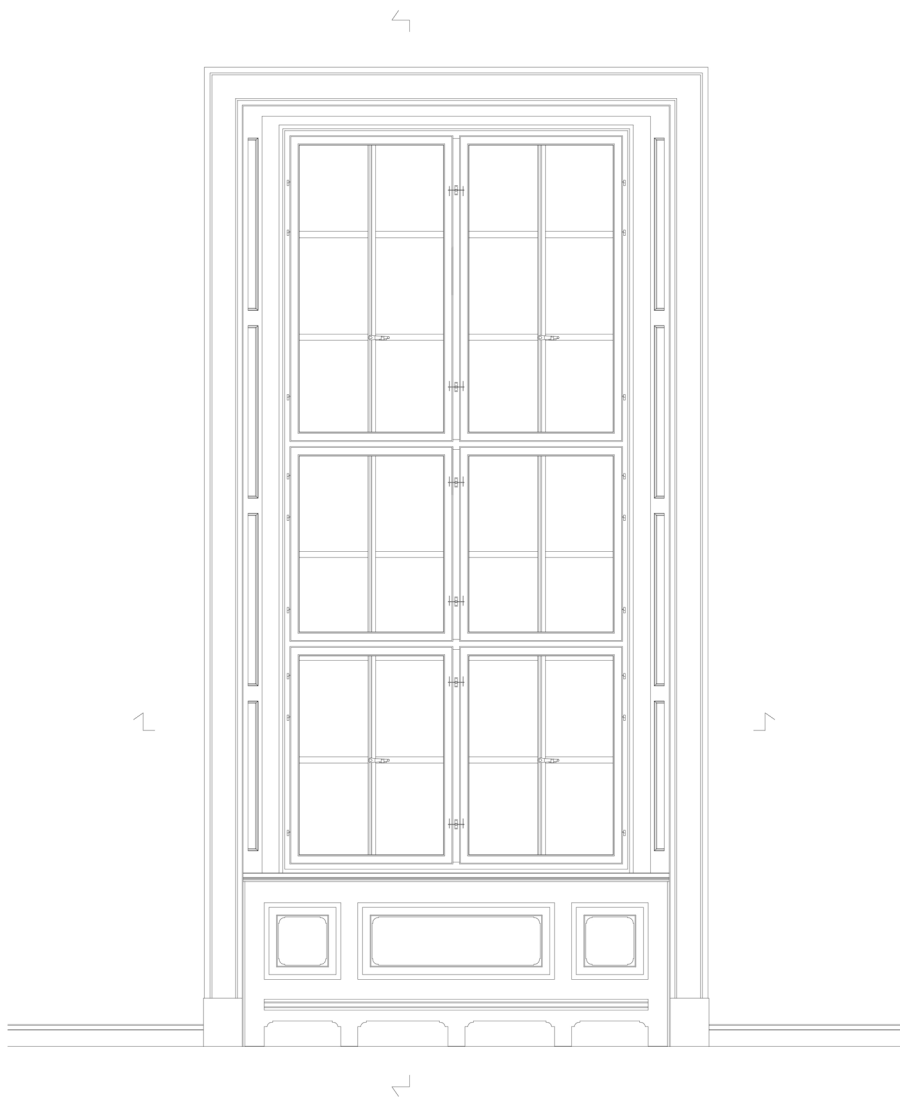
Nye kontorer på Rigsarkivets øverste etager

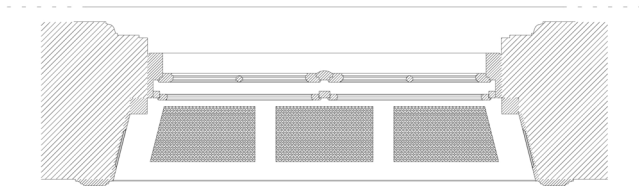
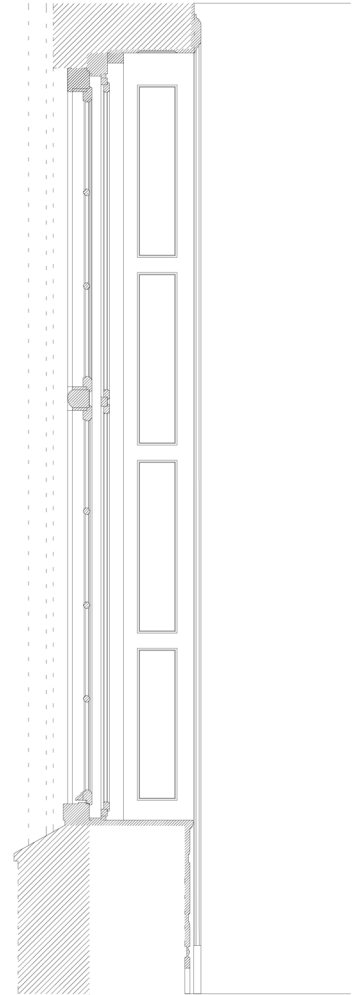
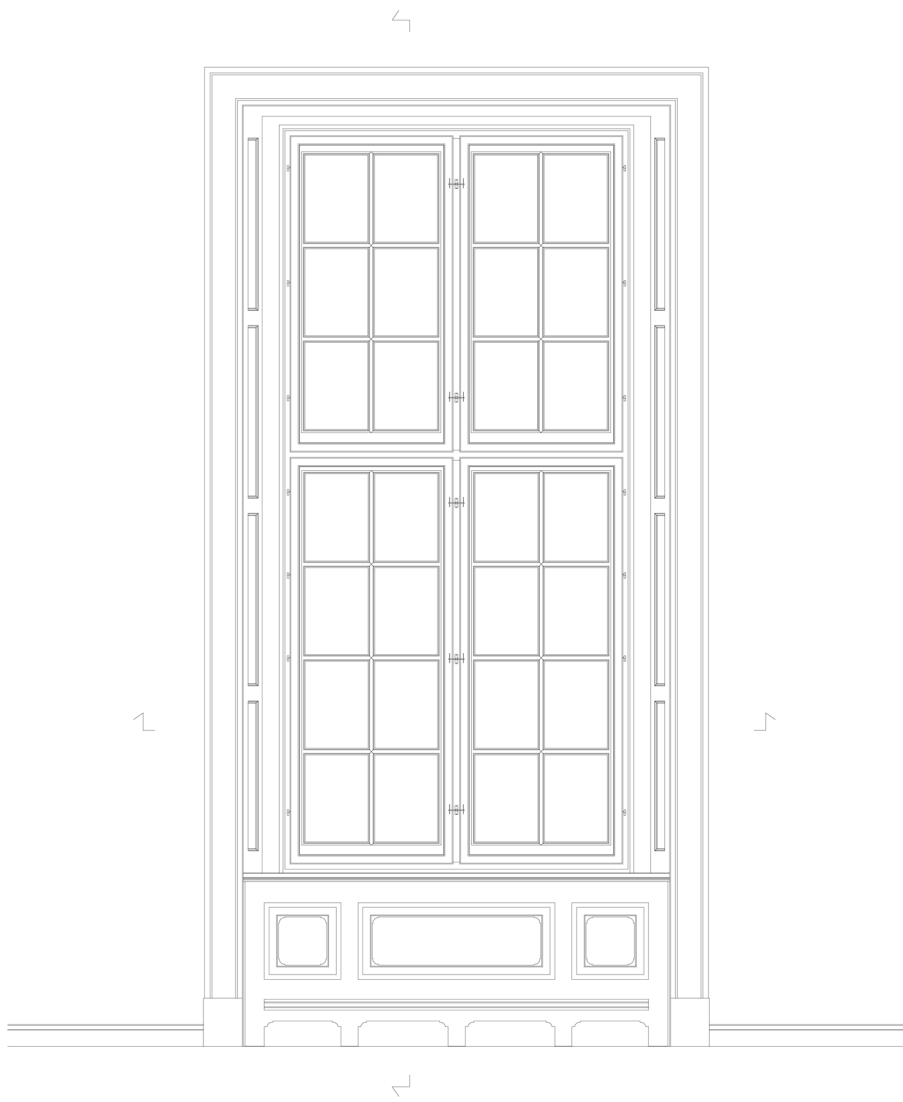
Konstruktionen hvori loft og gulv hænger

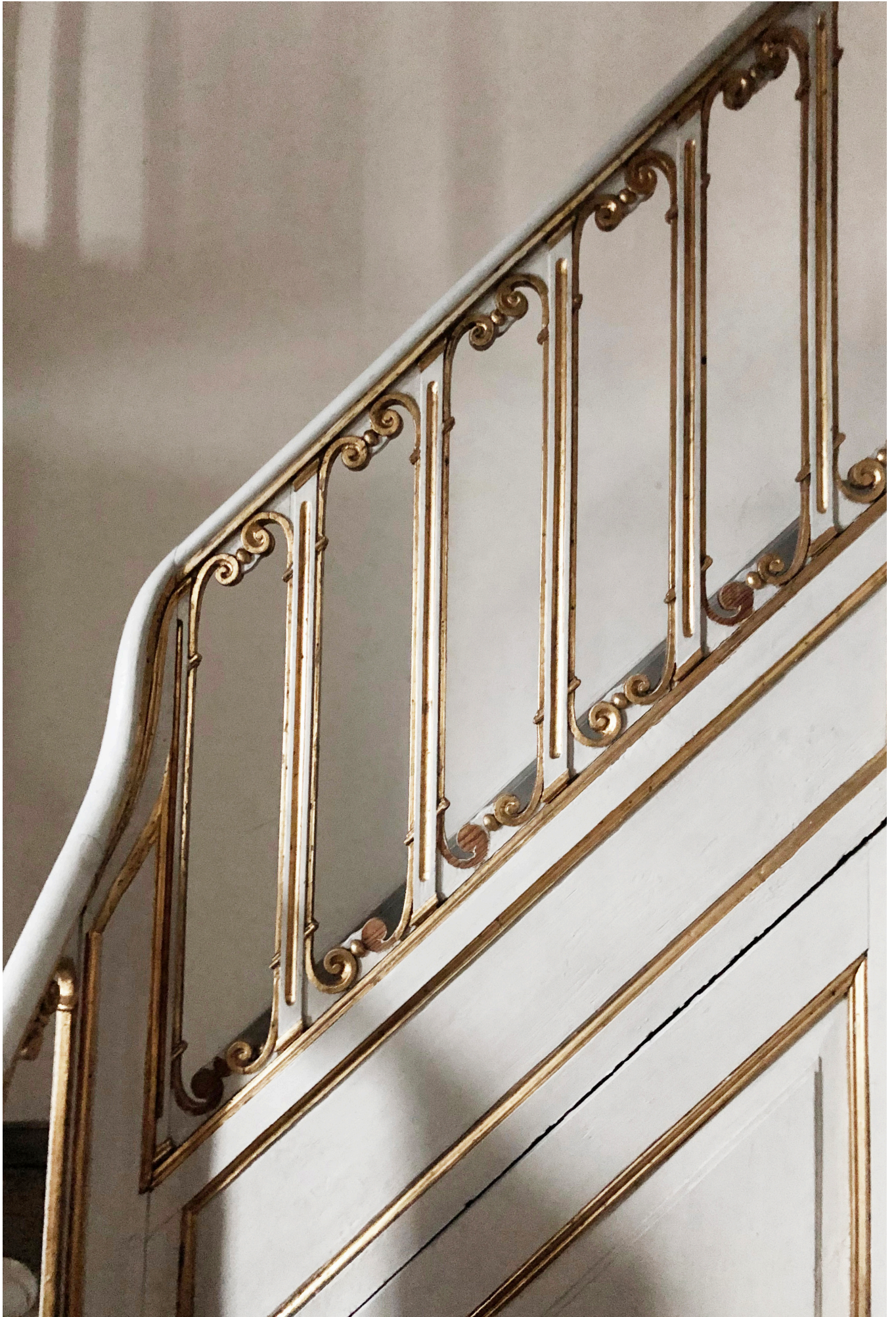
Blændet tagvindue

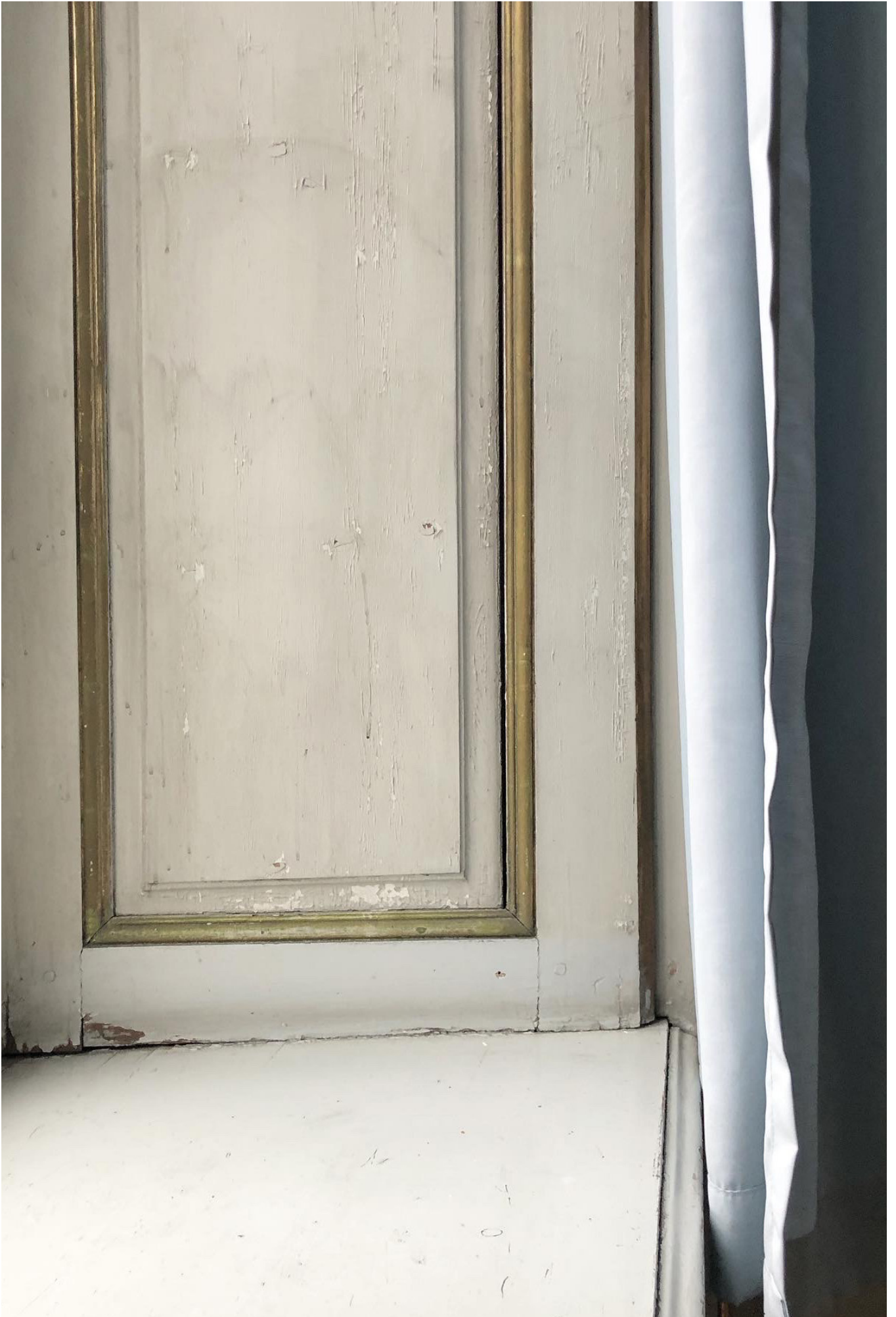

Opmåling af jernvindue, 1:10

Opmåling af trævindue, 1:10

Genopbygningen af det 3. Christiansborg Slot

Ubrudt kig fra Den Zuberske Bygning til Kunstammerbygningen, 1907

Afbrudt kig fra Den Zuberske Bygning til Kunstammerbygningen, 2021

IMMATERIELLE VÆRDIER:

- SLOTSHOLMEN

Siden 1167 har Slotsholmen været byens og landets magtcenter med militær-, handels- og kulturinstitutioner tæt omkring. Placeringen af de magthavende institutioner på separat land - accentueret af kajkanternes højdeforskel - har stadig en klar symbolsk værdi. Slotsholmens udvikling har været præget af mange brande og de tidlige efterlod ikke mange bygninger uberørte. Til gengæld gjorde man stor brug af de byggematerialer, der kunne genbruges andre steder og byggede ellers ovenpå samme fundamenter. Det er en klar følgevirkning heraf, at det 1., 2. og 3. Christiansborg ligner hinanden så meget rent figurligt. I antikken genbrugte man også byggematerialer til nye bygningsværker, hvorfra begrebet 'spolia' udspringer, hvilket altså også kan bruges om Christiansborg Slot, selvom man ikke kan se det med det blotte øje.

- CHRISTIANSBORG

Opførelsen af det 3. Christiansborg skete på fundamentet af de to foregående slotte. Det var blevet en markant anderledes tid - der var blevet indført demokrati i Danmark og mange ytrede deres holdning til både byggestil og funktionsblandingen af folketing og kongeslot. Theophilus Hansen tegnede det første forslag, men det blev afvist af Landstinget. I 1887 vedtog man en lov om en åben arkitektkonkurrence, men heller ikke her fandt man et tilfredsstillende forslag. I 1904 gennemførte man en ny anonym konkurrence, hvor også de præmierede blev hemmeligholdt. Dette fik folk til at kritisere forløbet højlydt, og projekterne blev til slut offentliggjort. Berlingske Tidende afholdt en afstemning, hvor de publicerede alle projekterne. Her fik arkitekterne Carl Brummer og V.J. Mørk-Hansen markant flere stemmer end de andre, og også flere danske arkitekter tilsluttede sig deres forslag. Det endte dog med, at man vedtog Thorvald Jørgensens forslag på trods af mange højlydte protester mod både bygningens udseende og fortsatte funktionsammenblanding. Diskussionerne fortsatte, flere strejker ramte byggearbejdet, og først i 1927 stod det 3. Christiansborg Slot færdigt. Både formen på og funktionen af demokratiets hjerte, blev altså udfordret og ændret med folkets stemme. Ellers havde Christiansborg Slot set markant anderledes ud idag.

- RIGSARKIVET

Rigsarkivets bygninger har mange immaterielle værdier, der knytter sig til det kulturhistoriske. Hele Kunstammererets eksistensgrundlag bygger på symbolske værdier; kongen ønskede et sted, hvor han kunne vise sin magt - vist i artefakter og viden knyttet hertil. Kunstammeret er et af de første danske udstillingsrum, som blev bevidst indrettet til at belære og 'opdrage'.

Ved flytningen af Det Kgl. Bibliotek i 1909 og den efterfølgende transformation, mistedes mange af Kunstammerets værdier og spor. I dag er det kun malerier og tegninger, der vidner om Kunstammerets indretning og udformning. De mange små rum i dag står i stor kontrast til det store biblioteksrum, der var førhen. Men arkivrummene vidner i dag om en ligeså vigtig periode i bygningens historie - ristedække, reolerne, opbevaringspladsen, opdelingen i mindre arkivrum - og Rigsarkivet historie fortælles herigennem. I Gehejmearkivet og Den Zuberske Bygning er der ikke sket ligeså store indgreb, og disse to bygninger fortæller derfor i højere grad om tiden før Rigsarkivet gennem trappernes udformning, salenes detaljeringer og udsmykninger m.v.

VÆRDISÆTNING:

- DE BÆRENDE BEVARINGSVÆRDIER:

Sammenhængen de tre bygninger i mellem. Indvendigt opleves opdelingen ikke - man går frit mellem bygningerne. Derimod opleves de tre bygningskroppe som distinkte og særegne udefra, hvor de underordner sig hver deres udtryk i proportioner og udtryk samtidig med, at der er overordnede principper, der samler og forbinder dem.

Tilknytningen til Slotsholmen og Christiansborg. Løngangene mellem Christiansborg og Rigsarkivet vidner om den kulturhistoriske forbindelse til kongen, hvor det var vigtigt at skelne mellem indgangen til kongen (løngangen) og indgangen for alle andre (i gadeplan). Ligeledes er der eksempelvis en kongekrone afbilledet over indgangen til Rigsarkivet samt små kongekroner udført i kobber på nedløbsrørens beslag, der også fastslår bygningens oprindelige tilhørsforhold til kongen.

De to gårdfacader mod hhv. Rigsdagsgården og Det Kgl. Biblioteks Have og uderummenes forskellige karakter i tilknytning hertil. Kunstammerets oprindelige gavle eksisterer ikke længere, idet Gehejmearkivet og Den Zuberske Bygning blev bygget på hver sin side af Kunstammeret som udvidelser. Derfor står nu et bygningskompleks tilbage med to gårdfacader uden frontgavle. De to uderum er af meget forskelligt udtryk og funktion; det ene er mere uhøjtideligt til ophold og afslapning i grønne omgivelser, mens det andet er stenbelagt og til passage for gående og cyklister, besøgende til Christiansborg og af mere højtidelig karakter.

Grundplaner fra før ombygningen i 1909. Dette er gældende for Gehejmearkivet og Den Zuberske Bygning. Kunstammerets forhenværende grundplan kan i dag ikke længere findes i bygningen.

De store vinduer - den dobbelte vinduestakt, der beretter som den store forandring i 1909. Både ude- og indefra opleves den fordoblede takt med hhv. træ- og jernvinduer. I dag har begge typer fået monteret koblede eller forsatsruder, så forskellene bliver til dels udlignet indefra.

Særligt bygningselementer fra den oprindelige bygning fra slutningen af 1600-tallet. Dette værende Kunstammerets rundbuede åbninger i stueetagen, store dele af murværket og de store, småsprossede trævinduer med indfatninger.

Bygningerne fortæller om og viser deres funktion rumligt. Da kongen havde kunstammer afspejlede den rumlige organisering netop dette. Da Det Kgl. Bibliotek flyttede ud og Rigsarkivet ind, skulle bygningerne huse en ny funktion - arkiv. Hermed måtte bygningerne tilpasse sig og den rumlige organisering ændrede sig markant. De store langstrakte rum blev opdelt til små arkivrum. Den store løfthøjde blev også udnyttet med indførslen af ekstra etagedæk med ristegulve. Bygningerne er altså direkte forbundet med deres funktion. Dette afspejles gennem de gamle arkivskabe, reoler og ristedæk, der vidner om bygningernes arkivfunktion og - behov.

Kunstammerets to vindeltrapper i hver sin ende. Den ene trappe blev udskiftet fra en trætrappe til en i granit og jernbeton ved nedbrændingen af det andet Christiansborg i 1884. Den anden

Ubrudt kig gennem arkiver, 1906

Branddøre opdeler arkivrummene, 2021

Ristedæk

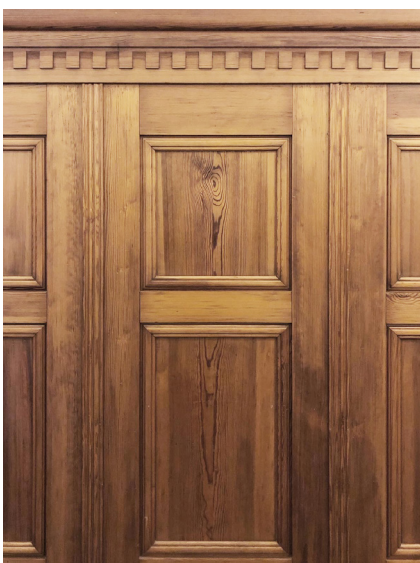
trappe er en erstatning for en gamle trævindetrappe, udført i beton ved indflytningen af Rigsarkivet. Begge trapper er særlige i udførelse, detaljering og materialitet.

Sale og rum med oprindelige bygningsdele, -detaljer og materialer; herunder træarbejder med forgyldninger, vindues- og dørdetaljer i form af panellinger, greb og diverse udsmykninger, gulve i både marmor og træ samt de hvælvede lofter. Disse findes særligt i Gehejmearkivet og Den Zuberske Bygning, hvor læsesalen er et godt eksempel herpå.

Det lange volumen med gennemlyste rum samt flowet og forløbet i bygningerne. Kunstammerets særlige langstrakte rumligheder er særlige for netop denne bygning. I de første århundreder var det netop de lange, ubrudte kig, der dominerede den interiore oplevelse. Efter funktionsændringen, ændrede dette sig til det modsatte; nemlig mange rumlige opdelinger og korte kig. De gennemlyste rum er dog bibeholdt. Flowet og bevægelsen gennem bygningerne er også særligt grundet det lange volumen med trappeforbindelser til de øvrige etager i enderne.

De særegne rumligheder i arkitektonisk udtryk og indhold. Dette taler ind i det *paraderitual*, efter hvilket kongen ledte sine gæster gennem sit kunstammer. Her var hvert rum særligt og påvirkede den besøgende forskelligt alt efter rummets karakter og de nøje udvalgte objekter.

ANBEFALINGER:

- BEVARING

- Den offentlige adgang - der har været mulig siden 1793
- Det langstrakte volumen af tre bygningskroppe, der opleves som én indvendigt og som tre udvendigt
- De oprindelige grundplaner i Gehejmearkivet og Den Zuberske Bygning
- Sale og rum med oprindelige bygningsdele, -detaljer og materialer
- De to vindeltrapper i hhv. granit og beton
- Facadeudtryk og grundlæggende ydre fremtoning
- Flowet/bevægelsen gennem bygningerne
- Arkivskabe, reoler og andet originalt interiør bør bevares. Det kan flyttes andetsteds om nødvendigt
- De gennemlyste rum uden indre vægge, der hindrer lysindfaldet

- REKONSTRUKTION

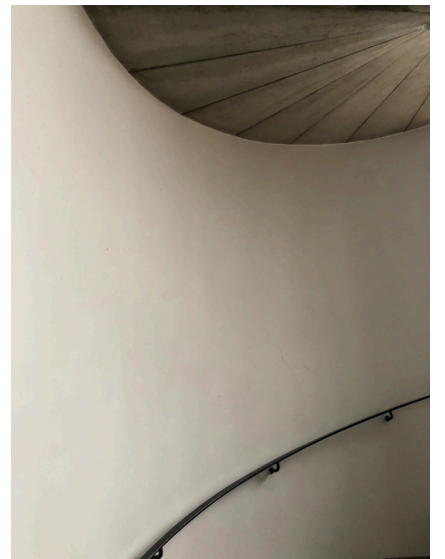
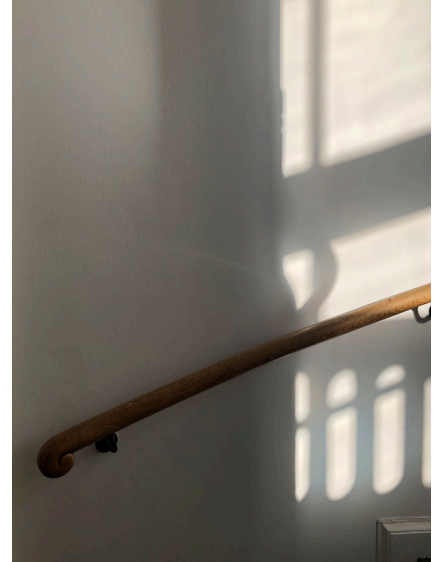
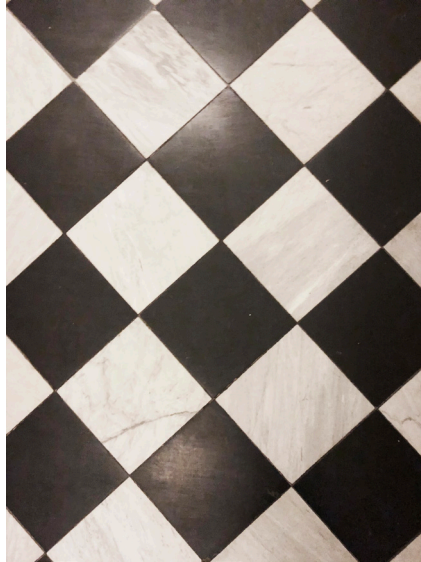
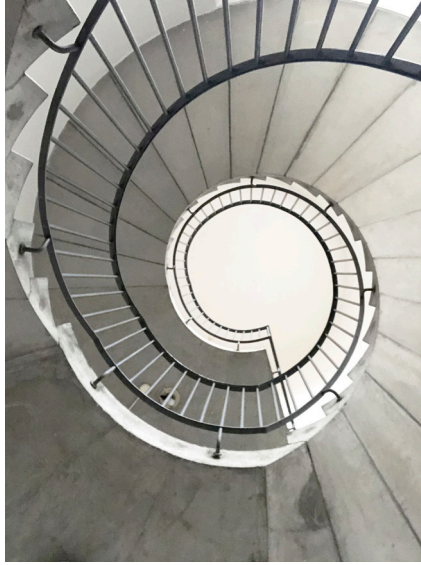
- Delvis genskabelse af de nogle af de tidligere lange, ubrudte kig ved nedtagning af tværmure
- Forbindelsen via løngangene til Christiansborg
- De blændede tagvinduer kan reetableres
- Den rumlige organisering omkring det *paraderituelle*, hvor hvert rum påvirker kroppen og den besøgende forskelligt

- SUBTRAKTION

- De nyere kontorer bør i højere grad afspejle stedets materialeholdning og ånd fremfor at være generisk indrettede og fremmede for bygningen i øvrigt

- TRANSFORMATION & ADDITION

- Yderligere forbindelse mellem Rigsdagsgården og Det Kgl. Biblioteks Have - eventuelt gennem flere åbninger i parterre
- Bygningerne har altid afspejlet deres funktion. Derfor er der et vist spillerum, såfremt de skal transformeres. Funktionen bør kunne aflæses i bygningen og omvendt

KILDER:

1. https://denstoredanske.lex.dk/Christiansborg_Slot?utm_source=denstoredanske.dk&utm_medium=redirectFromGoogle&utm_campaign=DSDredirect (besøgt 27.01.2021)
2. Mogensen, Margit: Rigsarkivet, husene på Slotsholmen. Statens Arkiver, 2001
3. <https://www.ft.dk/da/folkestyret/folketinget-og-christiansborg/nye-rammer-for-folketinget> (besøgt 31.01.2021)
4. <https://www.ft.dk/da/folkestyret/folketinget-og-christiansborg/folketingets-lokaler> (besøgt 31.01.2021)
5. <https://da.wikipedia.org/wiki/Christiansborg> (besøgt 02.02.2021)
6. <https://www.kulturarv.dk/fbb/sagvis.pub?sag=3101386> (besøgt 02.02.2021)
7. Gundestrup, Bente: Det Kongelige danske Kunstkammer 1737, København 1991
8. Mordhorst, Camilla: Genstandsfortællinger – Fra Museum Wormianum til de moderne museer. Ph.d.-af-handling. Roskilde Universitetscenter, Nationalmuseet 2003
9. Liisberg, H.C. Bering: Kunstkammeret - dets stiftelse og ældre historie, København 1897
10. Illeris, Helene: Kunstkammeret som dannelsesritual, artikel i Nordisk Museologi 2006, 1, s. 59-73